Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Vesterbrogade 4A, 4. sal
DK 1620 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR 25 52 95 29

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

Sendt per mail til: baeredygtig-landbrugsproduktion@sgav.dk
Journalnummer: 2026-27601

Høring af miljørapporter vedr. ændring af CAP-planen 2023 - 2027

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har sendt en miljørapport og en revideret miljørapport vedr. ændring af CAP-planen 2023-27 i høring. Landbrug & Fødevarer har følgende kommentarer til miljørapporterne og ændringerne i den vedhæftede CAP-plan:

Helt overordnet er Landbrug & Fødevarer bekymret for, hvordan søgningen til ordningerne for henholdsvis permanent ekstensivering og midlertidig ekstensivering vil blive i 2027. Det skyldes særligt, at der ikke tildeles kvælstofkvote efter den nye udledningsbaserede kvælstofregulering til arealer, hvor der er søgt tilskud under disse to ordninger. Dermed vil ordningerne heller ikke fungere efter hensigten i forhold til at bygge bro over mod permanent udtagning af landbrugsarealer. Landbrug & Fødevarer anbefaler derfor, at der gives mulighed for at tildele kvælstofkvote til arealer i disse ordninger. I den forbindelse kvitterer Landbrug & Fødevarer for de ændringer, der laves til ordningerne i 2027. Der er dog behov for yderligere justeringer af ordningerne. Se bemærkninger herom senere i høringssvaret.

Landbrug & Fødevarer noterer, at beregningsgrundlaget for kompensationssatserne til udledningsbaseret markregulering endnu ikke er endeligt, og har derfor ikke bemærkninger til de foreløbige satser.

Det er afgørende, at det endelige grundlag tilvejebringes, og at kompensationssatserne offentliggøres hurtigst muligt. Satserne skal afspejle de faktiske tilpasningsomkostninger på den enkelte bedrift, herunder de meromkostninger, som opstår, fordi landmændene skal træffe væsentlige dispositioner uden et rettidigt og retvisende planlægningsgrundlag.

Det er derudover vigtigt, at den danske implementering af GLM-kravene tilpasses til den nye kvælstofregulering. Det gælder både for GLM 6, hvor det skal muliggøres at lave falsk såbed forud for dyrkning af græsfrøafgrøder, og for GLM 7, hvor det skal muliggøres bl.a. at dyrke vårbyg med efterafgrøder i mere end 3 år i træk. Derudover mener Landbrug & Fødevarer, at den seneste CAP-forenklingspakke skal udnyttes, ved at definitionen af permanent græs ændres fra 5 år til 7 år.

De detaljerede bemærkninger til ændringerne er indsat nedenfor i kronologisk rækkefølge i fht. CAP-planen:

Definition af permanent græs
Som også bemærket ved høringen af CAP-planen i overvågningskomiteen i september 2026 giver de betydelige ændringer, der er foretaget af definitionen af permanent græs i Danmark i 2026, en lang række uhensigtsmæssige konsekvenser for landmændene. Som Landbrug & Fødevarer har skrevet til natur- og dyrevelfærdsminister Christian Rabjerg Madsen, mener Landbrug & Fødevarer, at de danske landmænd skal holdes skadesløse, da fejlimplementeringen beror på en erkendt

myndighedsfejl. For at rette op på nogle af de uhensigtsmæssigheder, som fejlfortolkningen og de justerede regler har medført, mener Landbrug & Fødevarer, det skal overvejes, om Danmark skal ændre det danske implementeringsvalg i CAP-planen.

EU-reglerne giver mulighed for, at medlemslandene kan vælge, at omlægning fra græs til græs generelt bryder permanent græs-status, hvis der omlægges fra én type græs til en anden type græs. Fx fra rent græs til kløvergræs. Denne mulighed er ikke anvendt i Danmark. Hvis Danmark anvender denne mulighed, er det Landbrug & Fødevarers forståelse, at dyrkning af grønkorn og blomsterbrak dermed igen kan bryde permanent græsstatus. Landbrug & Fødevarer mener, at der hurtigst muligt skal iværksættes en undersøgelse af, hvilken betydning en sådan ændring i det nationale implementeringsvalg vil have for udviklingen i den danske andel af permanent græs. Det er i den forbindelse selvfølgelig fortsat vigtigt, at det sikres, at GLM 1 overholdes på nationalt plan. Dvs. at andelen af permanent græs ikke må falde så meget, at det kræver krav om genetablering m.v.

I den forbindelse minder Landbrug & Fødevarer om, at vi fortsat har et stort ønske om, at definitionen af permanent græs ændres til 2027, så antallet af år fra omdriftsgræs til permanent græs øges fra 5 år til 7 år.

Behov for konsekvensrettelse af GLM 6
Vi kan konstatere, at der i den seneste høring af de tre nye gødskningsbekendtgørelser (med høringsfrist 27. oktober) nu gives mulighed for, at der også kan laves falsk såbed forud dyrkning af græsfrøafgrøder. Det er derfor vigtigt, at det også konsekvensrettes og muliggøres under GLM 6-jorddækkekravet, ligesom det har været tidligere. Vi håber derfor, at dette bliver konsekvenserettet hurtigst mulig, og (hvis dette er nødvendigt for at gennemføre ændringen) at I kan få det med i CAP-plan ændringen til 2027.

Følgende fremgår af høringsmaterialet vedrørende gødskningsbekendtgørelserne:

"Som en ny undtagelse til forbuddet mod jordbearbejdning i § 8, stk. 1, fastsættes det i § 8, stk. 4, nr. 11, at forbuddet ikke gælder for arealer, hvorpå der foretages jordbearbejdning med henblik på fremspiring og fjernelse af spildfrø og ukrudt, og som i den følgende planperiode besås med en eller flere af de græsfrøafgrøder, der fremgår af bilag 2, tabel 3. Bestemmelsen i 1. pkt. finder alene anvendelse, når der senest 1. juni i den planperiode, som følger efter jordbearbejdningen, foreligger dokumentation for den foretagne udsåning i form af en kontrakt om afsætning af de høstede frø fra bedriften."

GLM 7 ønskes tilpasset til den udledningsbaserede markregulering
Mulighederne i forenklingspakken fra 2024 skal udnyttes bedre for implementeringen af afgrøderotationskravet (GLM 7). Herunder er der særligt brug for, at det sikres, at det er muligt at dyrke vårbyg med efterafgrøder i mere end 3 år i træk, da dette vil være et væsentligt virkemiddel i de vandopland, der bliver reguleret indtil braklægningspunktet. Derudover mener Landbrug & Fødevarer, at danske landmænd skal have mulighed for at opfylde GLM 7 via afgrødediversificering, og at rotationskravet samtidig skal forenkles, så det kun er 3-års reglen, der gælder. Landbrug & Fødevarer savner derfor at se ændringer på dette område i det foreliggende udkast til CAP-plan for 2027.

GLM 10 kravet afskaffes
Landbrug & Fødevarer bifalder bortfaldet af GLM 10-kravet. Landbrug & Fødevarer mener, at kravet om etablering af 4 pct. ikke-produktive arealer burde have været afskaffet i Danmark,

allerede da det i 2025 blev afskaffet på EU-plan, så danske landmænd stilles lige i konkurrencen med landmændene i de andre EU-lande.

Det er fortsat uklart, hvordan kravet vil blive håndteret i den udledningsbaserede markregulering. Herunder mangler der særligt afklaring vedrørende bortfald af krav i områder uden supplerende indsats i medfør af vandrammedirektivet og supplerende, om effekten af afskaffelsen er lagt ind i udledningsgrænserne for 2027.

Ko-præmie ordning lukker
Landbrug & Fødevarer noterer, at ko-præmien bortfalder i 2027. Det følger, hvad der er politisk aftalt om denne ordning.

N-tillæg for økologisk arealstøtte
Der lægges i høringsmaterialet op til, at N-tillægget ikke kan kombineres med kompensation for udledningsbaseret markregulering. Landbrug & Fødevarer har arbejdet for, at der bliver indført en fleksibilitet, så det er muligt for den enkelte økolog at tage bestik af, om det er mest hensigtsmæssigt at søge N-tillægget eller at søge om kompensation for den udledningsbaserede markregulering. Derfor bifalder vi denne justering af CAP-planen.

For bedrifter, der har arealer beliggende i flere vandoplande, er det dog vigtigt, at det er muligt for bedrifterne at vælge, om de vil søge N-tillæg eller kompensation for udledningsbaseret markregulering på vandoplandsnivau. Dermed vil det være muligt at differentiere beslutningen, alt efter hvilket vandopland bedriftens jorder ligger i.

Det er i den forbindelse vigtigt, at der indføres tilstrækkelig fleksibilitet til at justere valget mellem N-tillæg og ansøgning om kompensation for udledningsbaseret markregulering, hvis det viser sig, at der går lang tid, før der bliver klarhed over de præcise kompensationssatser for den udledningsbaserede markregulering.

Miljø- og klimavenligt græs
Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at det muliggøres at søge kompensation for udledningsbaseret kvælstofregulering på arealer, hvor der er søgt tilskud til miljø- og klimavenligt græs.

Landbrug & Fødevarer søger herudover en afklaring af, om det nye delkrav 4 under GLM 2-kravet, hvor muligheden for at pløje permanente græsarealer med højt kulstofindhold begrænses til hvert 4. år, har nogen betydning for muligheden for at søge tilskud til miljø- og klimavenligt græs til et sådant areal. I Landbrug & Fødevarers optik er det vigtigt, at der fortsat uændret kan søges tilskud til miljø – og klimavenligt græs på til sådanne arealer.

Varieret planteproduktion
Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at det muliggøres at søge kompensation for udledningsbaseret kvælstofregulering på arealer, hvor der er søgt tilskud til varieret planteproduktion.

Midlertidig ekstensivering
Helt overordnet er Landbrug & Fødevarer bekymret for, hvad den nye kvælstofregulering vil betyde for søgningen til bioordningen midlertidig ekstensivering. Tilslutningen til bioordningen midlertidig ekstensivering risikerer at blive reduceret, til trods for at GLM 10 bliver afskaffet, fordi arealer under ordningen ikke tildeles udledningskvote, hvorved bedriftens samlede udledningskvote reduceres. Det svækker landbrugernes incitament til at søge ordningen og indgå i senere arealomlægning

samt gør det sværere for dem at leve op til kravene i den kommende kvælstofregulering. Det bør derfor sikres, at arealer under midlertidig ekstensivering fortsat tildeles udledningskvote.

Landbrug & Fødevarer bakker op om, at det fremadrettet gøres muligt at søge midlertidig ekstensivering til hele bedriftens areal, og at lavbundstillægget udvides til at inkludere alle arealer med skitseprojekter og forundersøgelser. Dette vil forbedre mulighederne for, at ordningen understøtter den igangværende arealomlægning efter hensigten.

Landbrug & Fødevarer mener dog fortsat, at ordningen også skal udvides til at kunne søges på alle permanente græsarealer beliggende i skitseprojekter og forundersøgelser, herunder også § 3 arealer. For mange lodsejere vil det være mest hensigtsmæssigt at søge midlertidig ekstensivering frem mod iværksættelsen af et vådområde- eller lavbundsprojekt, frem for at søge permanent ekstensivering. Det skyldes, at lodsejerne på denne måde vil holde døren åben for at modtage værditabskompensation, og samtidig blive på den såkaldte "udtagningstrappe", hvor det sikres, at arealerne allerede nu tælles med fuld vådlægningseffekt.

I forhold til den nye mulighed for at søge til hele bedriftens areal er det vigtigt, at der sikres en god model for, hvordan dette kan håndteres, så det sikres, at ansøgerne samtidig også kan opfylde kravet til at være aktiv landbruger.

Landbrug & Fødevarer noterer, at ordningen tilpasses i forbindelse med afskaffelsen af GLM 10-kravet, og at bestøverbrak afskaffes. En specifik definition af bestøverbrak er blevet overflødig efter afskaffelsen af bestøverbraktillægget. Det er dog vigtigt, at det i en blomsterbrak fortsat er muligt at anvende plantearter, der er særligt gavnlige for bestøvere m.v.

Det er uklart, hvad det betyder, at restriktionerne for placering af småbiotoper bortfalder for at muliggøre en mere fleksibel og proportional national regulering baseret på lokale forhold. Landbrug & Fødevarer ønsker en uddybning heraf.

Ifølge udkastet til CAP-plan er kvælstof- og klimaeffekterne i forhold til braklægning også blevet opdateret. Det fremgår ikke af CAP-planen præcis, hvilke data fra AU/DCA som de nye klimaeffekter baserer sig på. Landbrug & Fødevarer efterspørger derfor en kilehenvisning til de nye effektberegninger. Kvælstofeffekten for brak i sædskiftet justeres også fra 34 til 36 kg N/ha. Landbrug & Fødevarer søger en afklaring af, om denne effektændring også lægges til grund i den udledningsbaserede markregulering (1-årigt brak).

Endelig vil Landbrug & Fødevarer nævne, at muligheden for at tillade afgræsning på arealer med midlertidig ekstensivering bør genbesøges. I den forbindelse giver afskaffelsen af GLM 10 anledning til, at det kan genovervejes, om EU-reguleringen kan give mulighed for dette i det nye setup, hvor GLM 10 ikke længere er baseline for midlertidig ekstensivering.

Biodiversitetsskov
Landbrug & Fødevarer bifalder muligheden for, at der fremadrettet også kan søges tilskud til lysåbne arealer.

Miljø- og klimateknologi
I forhold til at give investeringsstøtte til omstilling fra produktion af buræg til mere dyrevelfærdsvenlige produktionsformer, fremgår det af udkastet til CAP-plan, at de relevante udgifter til omstrukturering og modernisering ikke vil fremgå af en fast teknologiliste. I stedet vil udgifterne blive vurderet konkret i behandlingen af den enkelte sag ud fra, om udgifterne er

relevante i forhold til det overordnede formål om dyrevelfærdsmæssig omlægning. Derudover søges der heller ikke efter standardomkostninger på ordningen.

Landbrug & Fødevarer er skeptisk overfor, at der hverken anvendes standardomkostninger eller en teknologiliste. Erfaringen blandt ansøgerne og deres konsulenter er, at dette medfører en betydelig administrativ byrde og øger risikoen for fejl, som kan medføre bortfald af tilskud. Det er derfor meget væsentligt, at det beskrives meget præcist i bekendtgørelse, vejledningsmateriale m.v., hvad kriterierne er for, hvilke omkostninger der kan gives tilskud til.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at de afsatte midler bliver indenfor fjerkræsektoren, hvis ikke der sikres fuldt afløb.

Grøn bioraffinering
Landbrug & Fødevarer mener det skal gøres muligt at lave rateudbetalinger under denne ordning. Da der er tale om meget store projekter, giver det en stor likviditetsmæssig udfordring for ansøgerne, at hele udbetalingen først falder efter at projektet er gennemført. Der er risiko for, at dette kan komme til at betyde at nogle af projekterne ikke vil blive gennemført.

Permanent ekstensivering
Det fremgår af udkastet til CAP-plan, at der fra 2027 kan søges tilskud til permanent ekstensivering i alle delvandoplande, og at der gives mulighed for at give tilskud til § 3 arealer, som differentieres efter, om arealet er omfattet af vådområdepotentialekortet eller er udpeget til en CO2-afgift.

Landbrug & Fødevarer noterer, at ordningen udvides til at kunne søges i alle delvandoplande, men bemærker, at det er væsentligt, at det er arealer beliggende i vandoplande med indsatsbehov, herunder særligt vådområde- og lavbundsarealer, der skal prioriteres midler til, hvis ordningen bliver overansøgt som følge af arealudvidelsen.

Landbrug & Fødevarer bakker op om, at der gives mulighed for at søge tilskud til § 3 arealer omfattet af vådområdepotentialekortet eller er udpeget til en CO2-afgift. I forhold til at vedligeholde medtalt vådlægningseffekt på § 3-arealer og andre arealer ved at søge permanent ekstensivering står vi dog med den udfordring, at lodsejeren mister de kvælstofkvoter, der ellers ville have været tildelt disse arealer. Dette vil betydeligt reducere incitamentet til at søge om permanent ekstensivering af sådanne arealer, og det medfører en stor risiko for, at arealerne vil falde ud af modellen for medtalt vådlægningseffekt, og nogle vandoplande derfor vil få en hårdere kvælstofregulering. Vi ser derfor gerne, at lodsejerne gennem permanent ekstensivering, enten med engangskompensation eller med værditabskompensation, kan forpligte sig til at deltage i et vådområdeprojekt, men at udledningskvoten til arealerne samtidig bevares.

Desuden opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at der SGAV stiller en garanti for hjemmelsgrundlaget til at søge permanent ekstensivering på § 3 arealer. I lyset af flere sager om tilbagebetaling af udbetalt tilskud til netop § 3 arealer. Det er afgørende, at satsen udelukkende er beregnet på baggrund af tinglysning af, at man ikke kan sige nej til et fremtidigt projekt, og ikke på baggrund af forbud mod omlægning, sprøjtning og gødskning på arealer, da der i forvejen er forbud mod disse på § 3 beskyttede naturarealer.

I Miljørapporten på side 27 står der, at introduktionen af tilskud til biologisk værdifulde § 3-arealer sikrer en målrettet beskyttelse af eksisterende, men ofte truede naturtyper. Det er noget uklart, hvordan permanent ekstensivering udgør en målrettet beskyttelse af truede naturtyper, hvor der i forvejen er et forbud mod omlægning, sprøjtning og gødskning.

Der lægges endvidere op til, at der fremadrettet også kan pålægges restriktioner i forhold til afgræsning af de arealer, der indgår i ordningen. Dette er i tråd med de politiske aftaler, der anviser, at der fremadrettet skal stilles krav om et reduceret græsningstryk. Landbrug & Fødevarer opfordrer i den henseende til, at der findes en administrativt enkel model, og at alle ændringer i ordningen tager udgangspunkt i en vurdering af de driftsøkonomiske konsekvenser ved de konkrete ændringer til ordningen.

Kompensation for udledningsbaseret markregulering
Landbrug & Fødevarer noterer, at beregningsgrundlaget for kompensationssatserne endnu ikke er endeligt, og har derfor ikke bemærkninger til de foreløbige satser. Landbrug & Fødevarer afventer den endelige udformning af kompensationsordningen og de konkrete støttesatser, før der kommenteres på denne ordning. Som Landbrug & Fødevarer har forstået det, vil det komme i en fornyet høring, når de nye data og beregninger er på plads.

Det er afgørende, at det endelige grundlag tilvejebringes, og at kompensationssatserne offentliggøres hurtigst muligt. Satserne skal afspejle de faktiske tilpasningsomkostninger på den enkelte bedrift, herunder de meromkostninger, som opstår, fordi landmændene skal træffe væsentlige dispositioner uden et rettidigt og retvisende planlægningsgrundlag.

Landbrug & Fødevarer bemærker dog, at det er under al kritik, at beregninger og støttesatser mv. endnu ikke er på plads på dette fremskredne tidspunkt. Landbrug & Fødevarer er i den forbindelse bekymret for, om CAP-planen kan nå at blive godkendt og være på plads, til reglerne skal træde i kraft i 2027.

Omprioritering af midler fra permanent ekstensivering til udledningsbaseret markregulering
Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at en del af midlerne afsat til permanent ekstensivering omprioriteres til kompensation den udledningsbaserede markregulering. Henset til den massive underansøgning i 2026 er det vigtigt, at underansøgning til denne ordning ikke medfører udfordringer med at hjemtage midlerne i søjle 2 i denne programperiode.

Med venlig hilsen

Maria Skovager Østergaard
Fagchef for EU's landbrugspolitik

EU & Frø

M +45 2724 5627
E mso@lf.dk